

ELEMEN KEBUDAYAAN DALAM PENGAJARAN BAHASA MALAYSIA KEPADA PELAJAR ASING DI UTM: PERSEPSI PELAJAR

CULTURAL ELEMENTS IN TEACHING ENGLISH TO FOREIGN STUDENTS IN UTM : PERCEPTION OF STUDENTS

Halimah binti Ma'alip

Fakulti Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia
Universiti Teknologi Malaysia (UTM)
Emel: ajeng_sari@hotmail.com

Tanggal naskah masuk 27 November 2015
Tanggal akhir penyuntingan 15 Juli 2016

Abstract :

In moving towards a world-class university Universiti Teknologi Malaysia (UTM) has taken a number of proactive measures. One of these measures is to increase the intake of foreign students. With the increasing number of students indirectly to the needs of teaching English to Foreign Students (BMPA) has also increased. BMPA can help students to socialize with local people, especially the poor knowledge of English. With such a plan designed for the systematic teaching materials to not only learn the rules of language alone but by paying attention to cultural elements. Accordingly a study conducted on students attending courses in English to know their perception of cultural elements that are applied in the teaching materials. This study used quantitative methods. A total of 114 respondents participated in the study. This study is a case study because only focus on one characteristic, namely foreign students from non-Malay country studying in Universiti Teknologi Malaysia (UTM). The findings of this study can view students' perceptions of teaching Bahasa Malaysia and cultural elements in the course. In a paper also discussed the implementation of teaching at UTM BMPA, which is a compulsory subject.

Keywords: cultural elements, language teaching, perception

Abstrak :

Dalam menuju ke arah sebuah universiti bertaraf dunia, Universiti Teknologi Malaysia (UTM) telah mengambil beberapa langkah proaktif. Salah satu langkah tersebut adalah dengan menambah jumlah mahasiswa asing. Dengan pertambahan jumlah mahasiswa ini, secara tidak langsung keperluan pengajaran Bahasa Malaysia kepada Mahasiswa Asing (BMPA) juga meningkat. BMPA dapat membantu mahasiswa untuk bersosialisasi dengan masyarakat setempat terutamanya yang kurang pengetahuan Bahasa Inggrs. Dengan demikian, bahan pengajaran dirancang secara sistematis tidak hanya mempelajari aturan-aturan kebahasaan, sebaliknya memberi perhatian kepada elemen kebudayaan. Sehubungan dengan itu, sebuah kajian dilakukan kepada mahasiswa dengan mengikuti kursus Bahasa Malaysia untuk mengetahui persepsi mereka terhadap elemen kebudayaan yang diterapkan dalam bahan pengajaran. Kajian ini menggunakan metode kuantitatif. Sebanyak 114 orang responden terlibat dalam kajian ini. Kajian ini berbentuk kajian kasus, karena hanya memberi

tumpuan kepada satu karakteristik, yaitu mahasiswa asing dari negara bukan rumpun Melayu yang belajar di Universiti Teknologi Malaysia (UTM). Simpulan kajian ini dapat melihat persepsi mahasiswa terhadap pengajaran Bahasa Malaysia dan elemen kebudayaan dalam kursus tersebut. Dalam makalah, juga dibicarakan pelaksanaan pengajaran BMPA di UTM yang merupakan mata pelajaran wajib.

Kata kunci : elemen kebudayaan, pengajaran bahasa, persepsi

Abstrak :

Dalam menuju ke arah sebuah universiti bertaraf dunia Universiti Teknologi Malaysia (UTM) telah mengambil beberapa langkah proaktif. Salah satu langkah tersebut adalah dengan menambah jumlah pengambilan pelajar asing. Dengan pertambahan jumlah pelajar ini secara tidak langsung keperluan pengajaran Bahasa Malaysia kepada Pelajar Asing (BMPA) juga meningkat. BMPA dapat membantu pelajar untuk bersosialisasi dengan masyarakat setempat terutamanya yang kurang pengetahuan Bahasa Inggeris. Dengan yang demikian rancangan bahan pengajaran dirancang secara sistematis dengan tidak hanya mempelajari aturan-aturan kebahasaan semata-mata sebaliknya dengan memberi perhatian kepada elemen kebudayaan. Sehubungan dengan itu sebuah kajian dijalankan ke atas pelajar mengikuti kursus Bahasa Malaysia untuk mengetahui persepsi mereka terhadap elemen kebudayaan yang diterapkan dalam bahan pengajaran. Kajian ini menggunakan kaedah kuantitatif. Seramai 114 orang responden terlibat dalam kajian ini. Kajian ini berbentuk kajian kes kerana hanya memberi tumpuan kepada satu karekteristik, iaitu pelajar asing dari negara bukan rumpun Melayu yang belajar di Universiti Teknologi Malaysia (UTM). Dapatan daripada kajian ini dapat melihat persepsi pelajar terhadap pengajaran Bahasa Malaysia dan elemen kebudayaan dalam kursus tersebut. Dalam makalah juga dibincangkan pelaksanaan pengajaran BMPA di UTM yang merupakan mata pelajaran wajib.

Kata kunci : elemen kebudayaan, pengajaran bahasa, persepsi

Pengenalan

Hasrat kerajaan Malaysia yang mahukan Malaysia menjadi salah sebuah pusat pendidikan terkemuka dunia telah disahut oleh banyak institusi pendidikan baik institusi pengajian tinggi awam (IPTA) mahupun institusi pengajian tinggi swasta (IPTS) yang masing-masing telah berusaha kearah meningkatkan mutu pendidikan dan infrastruktur dalam bidang tersebut. Perkara itu selari dengan hasrat Malaysia untuk menjadi sebuah negara maju seperti yang dinyatakan oleh mantan Perdana Menteri Malaysia, Datuk Sri Dr. Mahathir Muhammad (2001) bahawa,

"Penambahan infrastruktur pendidikan dan latihan bukan sahaja membolehkan rakyat Malaysia mengikuti pengajian

tertari dalam negara yang dapat menjimatkan pendapatan tukaran asing, tetapi juga menggalakkan pelajar asing mendapat pendidikan di Malaysia. Perkembangan ini menyediakan asas bagi menjadikan Malaysia sebagai pusat kecemerlangan pendidikan."

Dengan penambahan infrastruktur dan mutu pendidikan yang baik telah menarik minat banyak pelajar asing untuk melanjutkan pelajaran di negara ini. Sebagai salah sebuah IPTA yang terkemuka Universiti Teknologi Malaysia (UTM) telah melangkah ke arah menjadi universiti bertaraf dunia. Bagi meneruskan langkah tersebut UTM telah meningkatkan jumlah pengambilan

pelajar asing dari tahun ke tahun.

Secara tidak langsung kedatangan pelajar luar negara ini telah memberi kesan kepada kedudukan institusi pengajian tinggi (IPT) di Malaysia khususnya UTM pada kedudukan universiti-universiti terbaik dunia. Menurut Margison (2000), jumlah pelajar antarabangsa merupakan salah satu tanda bahawa IPT berkenaan memiliki taraf antarabangsa.

Dengan yang demikian IPT perlu mempertingkatkan mutunya dari pelbagai sudut sama ada infrastruktur, kurikulum mahupun kaedah pengajaran dan pembelajaran bagi memastikan Malaysia berada seiring dengan universiti-universiti lain di peringkat antarabangsa (Halimah, 2008a). Salah satu daripada aspek kurikulum yang perlu diberi perhatian adalah pengajaran Bahasa Malaysia kepada pelajar asing. Pengajaran Bahasa Malaysia kepada pelajar-pelajar ini bukan hanya untuk mempersiapkan mereka memasuki gerbang sosial masyarakat Malaysia malah untuk menerangkan kepada mereka bahawa Bahasa Malaysia mempunyai peranan yang besar sebagai bahasa rasmi negara dan bahasa perhubungan utama dalam masyarakat.

Di UTM Bahasa Malaysia diajar kepada pelajar asing dari bukan rumpun Melayu sebagai kursus wajib. Objektif utama pengajaran Bahasa Malaysia kepada pelajar asing (BMPA) ini adalah untuk membolehkan mereka bersosialisasi dengan masyarakat setempat dalam menjalani kehidupan sehari-hari. Pengajaran BMPA lebih tertumpu kepada ketrampilan berbicara walaupun aspek-aspek lain seperti penulisan, mendengar, dan membaca termasuk dalam silabus pengajaran.

Silabus BMPA ini meliputi pokok-pokok bahasan seperti yang berikut:

- Pengenalan : Sebutan dan intonasi, sistem ejaan, angka
- Perkenalan : Ucapan selamat, butir-butir peribadi,

kegemaran, keluarga

- Waktu : Jam, hari, tahun, bulan, hari bulan
- Kegiatan sehari-hari: Berbelanja, mendapatkan maklumat (bertanya)
- Kesehatan : Jenis-jenis penyakit, bersukan (jenis-jenis permainan)
- Arah dan lokasi : Kedudukan, jarak, tempat
- Peluahan perasaan : gembira, sedih, takut, risau

Bahan pengajaran ini menekankan aspek bertutur dan menyampaikan idea atau maklumat dalam ayat-ayat mudah. Selain penerangan tentang pokok-pokok bahasan dalam silabus, pelajar diberi kesempatan untuk berlatih mengutarakan ayat-ayat yang sudah dipelajari dalam setiap pokok bahasan baik secara individu mahupun berpasangan. Dalam proses pembelajaran BMPA pelajar juga diberi teks-teks bacaan yang mengandungi bahan tentang kebudayaan masyarakat Malaysia seperti karangan tentang "Perayaan-perayaan Masyarakat Malaysia". Tujuan teks tersebut bukan semata-mata untuk pelajaran membaca dan kefahaman tetapi merangkumi maklumat tentang kebudayaan masyarakat Malaysia. Secara tidak langsung pelajar didedahkan dengan aspek kebudayaan dalam proses pembelajaran BMPA.

Namun demikian berhasil ataupun tidak seseorang pelajar menguasai Bahasa Malaysia yang dipelajarinya selama dua jam seminggu (dalam 14 minggu) tergantung kepada sikap dan motivasinya terhadap pembelajaran bahasa ini. Dengan itu keberhasilan pelajar menguasai bahasa ini tidak hanya tergantung kepada kemampuan tahap kompetensinya dalam komponen linguistik yang merangkumi penguasaan kosa kata dan struktur pembinaan ayat yang gramatis dan semantis malah

pemahaman terhadap kebudayaan masyarakat Malaysia itu sendiri.

Oleh yang demikian untuk mencapai objektif utama pengajaran BIPA elemen kebudayaan perlu dimasukkan dalam bahan pengajaran. Lu (1998, dlm. Waite, 2006, hlm. 56) menyatakan bahawa,

“Language learning is a socio-cultural process. To fully function in a particular language, one not only needs to understand the mechanics, such as the grammar, but also to apply that language across various contexts, audiences, and purposes. It is through meaningful interaction with others as well as functional use in daily life that children develop competence, fluency, and creativity in language”.

Pernyataan itu menjelaskan bahawa kompetensi seseorang pelajar dalam mempelajari bahasa asing bukan menguasai aspek linguistiknya semata-mata malah lebih daripada itu, yakni kemampuan untuk menggunakan bahasa itu dalam konteks sosial dan kebudayaan masyarakat bahasa tersebut.

Aspek Kebudayaan dalam Pengajaran Bahasa

Kebudayaan merupakan satu konsep yang luas yang mendapat banyak tafsiran. Dalam *Kamus Dewan* (2005) kebudayaan ditakrif sebagai “keseluruhan cara hidup (yang merangkumi cara bertindak, berkelakuan, dan berfikir) serta segala hasil kegiatan dan penciptaan yang berupa kebendaan atau lerohanian suatu masyarakat, tamadun, peradaban, kemajuan”. Asmat pula (1996), menyatakan bahawa apa yang dilakukan oleh orang ramai dalam sesuatu masyarakat merupakan unsur budaya dalam masyarakat berkenaan. Beliau menambah bahawa secara sedar

atau tidak sedar anggota masyarakat itu melakukan cara hidup budaya bangsanya. Brislin (1981, dlm. Leontiev, 2006, hlm. 50) mendefinisi kebudayaan sebagai, “culture relates to those aspects of society in which all of its members participate and that they all possess it and pass it down to the next generation”.

Bahasa dapat didefinisi sebagai sistem lambang bunyi suara yang dipakai sebagai alat perhubungan dalam lingkungan satu kelompok manusia (*Kamus Dewan*, 2005). Leontiev (2006) membicarakan bahasa dengan melihat kepada konsep sebuah objek ideal. Menurut beliau objek ideal ini menyumbang kepada masyarakat dalam aktiviti sosial sebagai pertuturan daripada hubungan yang nyata. Menurut beliau lagi, objek ideal tersebut boleh dipindahkan kepada tanda (sign) dan menyimpulkan bahasa sebagai sistem daripada tanda tersebut. Halimah (2008b) pula menyatakan,

“Bahasa merupakan salah satu aspek dalam kebudayaan dan merupakan salah satu elemen yang utama dalam kehidupan sesebuah masyarakat. Ini kerana bahasa berfungsi sebagai alat komunikasi yang digunakan oleh seseorang untuk berhubung dengan anggota dalam masyarakatnya.”

Riasa (2000) memetik pendapat Siahan (1996) yang mengatakan bahawa hubungan bahasa dan kebudayaan berkaitan dengan fungsi itu sendiri. Bahasa adalah inventori unsur-unsur kebudayaan yang digunakan untuk mewariskan nilai-nilai luhur daripada generasi tua kepada yang muda.

Dapat disimpulkan bahawa bahasa dan kebudayaan merupakan dua aspek yang saling berkaitan dan tidak boleh dipisahkan dalam masyarakat sebagai mana dalam pepatah, “bahasa jiwa

bangsa”.

Oleh itu, aspek kebudayaan dalam bahasa umumnya mahupun bahasa asing khasnya adalah antara perkara yang banyak dibincangkan dan dijadikan bahan kajian ahli-ahli dalam bidang bahasa. Wright, D (2000, dlm Waite, 2006, hlm. 90) dalam kajiannya tentang *“Culture as Information and Culture as Affective Proses: A Comparative Study”* menyimpulkan bahawa pengajaran kebudayaan dengan pendekatan penyampaian informasi tentang kebudayaan semata-mata kurang berkesan kepada pelajar dalam memahami dan memenuhi tuntutan sosial masyarakat setempat. Sebaliknya beliau menyatakan bahawa aspek kebudayaan yang diterapkan dalam bahan pengajaran atau proses pembelajaran memberi peluang kepada pelajar untuk lebih mengenali, memahami dan akrab dengan masyarakat kebudayaan itu.

Wright (1999) dalam kajiannya tentang sikap pelajar terhadap bahasa asing dan kebudayaan menyatakan bahawa jantina pelajar merupakan penentu kepada sikap terhadap pembelajaran bahasa dan kebudayaan. Dapatan kajian tersebut menunjukkan bahawa pelajar perempuan mempunyai min yang lebih tinggi daripada pelajar lelaki. Selain itu beliau juga menyatakan bahawa persepsi pelajar terhadap pembelajaran bahasa tergantung kepada buku teks dan guru. Malah persepsi terhadap guru sebagai pengaruh bagi sikap pelajar adalah tinggi terutama dalam pertuturan. Beliau memberi pandangan bahawa sikap pelajar terhadap pembelajaran bahasa asing dapat dipengaruhi dengan cara pergi melancong ke luar negara. Perkara ini selari dengan hasil dapatan kajiannya yang menunjukkan bahawa terdapat hubungan positif antara sikap pelajar dengan pergi melancong.

Kebanyakan pengajar bahasa asing lebih menumpukan aspek komunikasi

daripada aspek kebudayaan walaupun masih terdapat keinginan untuk menerapkan aspek kebudayaan dalam pengajaran mereka merupakan hasil dapatan kajian Waite (2006). Beliau membuat kajian terhadap pengajar dan pelajar untuk melihat persepsi mereka terhadap aspek kebudayaan dalam pengajaran bahasa Spanyol di universiti tempat beliau bertugas. Dapatan kajian daripada soal selidik mendapati pelajar mempunyai persepsi bahawa kebudayaan memainkan peranan yang signifikan terhadap proses pembelajaran bahasa. Dapatan kajian melalui observasi terhadap proses pengajaran dan pembelajaran bahasa Spanyol pula mendapati pelajar cenderung terhadap bahan pengajaran yang memuatkan filem (movie) dan nyanyian. Namun begitu hasil kajian daripada temu bual dengan pelajar tidak menunjukkan peranan kebudayaan yang signifikan dalam proses pembelajaran bahasa. Beliau membuat kesimpulan bahawa pelajar tidak mempunyai persepsi khusus tentang aspek kebudayaan yang terjalin dalam bahan pelajaran.

Untuk menerapkan aspek kebudayaan dalam pengajaran bahasa asing bukanlah perkara mudah dan tidak semua guru bahasa mampu berbuat demikian atau mahu berbuat demikian. Ini kerana mereka mempunyai persepsi dan pendekatan tersendiri dalam pengajaran bahasa asing. Sercu (2006) dalam kajiannya terhadap guru-guru bahasa asing dengan kompetensi silang budaya di tujuh buah negara (Belgium, Bulgaria, Greece, Mexico, Poland, Spain dan Sweeden) mendapati kebanyakan guru mempunyai pengetahuan dalam kebudayaan bahasa yang diajar dan dapat menerangkan kepada pelajar persamaan dan perbezaan yang terdapat antara kebudayaan pelajar dengan bahasa yang dipelajari. Dalam kajian tersebut, Sercu juga mendapati terdapat dua kelompok guru, iaitu yang menyokong ke arah penerapan

kompetensi silang budaya dalam pengajaran bahasa asing dan kelompok yang tidak bersetuju. Guru-guru yang tidak bersetuju dengan penerapan tersebut menyatakan bahawa adalah mustahil untuk menyatukan pengajaran bahasa asing dengan kebudayaan. Kebanyakan mereka tidak percaya bahawa kompetensi silang budaya mempunyai kesan terhadap sikap dan persepsi pelajar. Sebaliknya guru-guru yang bersetuju pula berpendapat bahawa penerapan tersebut dapat menjadikan pelajar lebih bertoleransi. Sercu menyimpulkan bahawa kebanyakan guru dari negara yang menyertai kajian ini yakin bahawa pengajaran bahasa asing perlu diajar untuk tujuan berkomunikasi. Ternyata konsep komunikasi dalam pengajaran bahasa asing memberi kesan terhadap pandangan guru dalam menerapkan elemen kebudayaan dalam pengajaran. Dapatan ini sangat mengejutkan kerana cadangan untuk menerapkan kompetensi silang budaya dalam pengajaran bahasa asing sudah diwar-warkan sejak tahun 1980-an lagi.

Persepsi guru terhadap aspek kebudayaan dalam pengajaran bahasa asing juga menjadi pokok kajian Castro, Sercu dan Méndez (2004). Dalam kajian tersebut mereka menyelidiki persepsi guru bahasa Spanyol terhadap objektif pendidikan bahasa asing dari sudut penerapan bahasa dengan kebudayaan. Kajian yang melibatkan 35 orang guru itu mendapati bahawa guru-guru tersebut mentakrif objektif pengajaran bahasa asing sebagai kompetensi linguistik. Penekanan guru adalah pada pengajaran bahasa untuk tujuan pemakain. Dalam menyelidiki persepsi guru terhadap pengajaran kebudayaan dalam konteks pengajaran bahasa asing mereka telah meminta guru menyenaraikan objektif tentang penerapan kebudayaan dalam pengajaran bahasa asing (yang terdapat dalam soal selidik) mengikut keutamaan mereka. Objektif-objektif tersebut adalah

(1) dimensi pengetahuan kebudayaan dengan mentakrif pembelajaran kebudayaan dalam istilah kebudayaan "kecil" atau "besar"; (2) dimensi sikap yang mentakrif pembelajaran kebudayaan sebagai penyerapan sikap terhadap lintas budaya; dan (3) dimensi kemahiran yang mentakrif pembelajaran kebudayaan sebagai perolehan pengetahuan tingkah laku mengikut situasi silang budaya. Dapatan menunjukkan bahawa guru-guru meletakkan keutamaan dalam objektif pengetahuan kebudayaan, yakni pengetahuan tentang amalan hidup sehari-hari dalam kebudayaan masyarakat bahasa asing. Objektif kedua penting adalah dalam menentukan sikap keterbukaan dan toleransi terhadap kebudayaan orang lain; dan kemahiran penyesuaian diri dalam konteks menangani situasi lintas budaya dianggap paling tidak penting oleh guru-guru tersebut. Mereka menyimpulkan bahawa persepsi guru terhadap pengajaran bahasa asing lebih kepada tingkah laku instruksional dan kaedah pengajaran yang digunakan oleh guru untuk mengajar bahasa asing dipengaruhi oleh pengalaman pembelajaran guru semasa belajar. Daripada data yang diperolehi mereka juga menyimpulkan bahawa terdapat konflik dalam diri guru untuk menerapkan kebudayaan dalam pengajaran bahasa asing kerana jauh di sudut hati mereka percaya bahawa pengajaran bahasa itu sendiri lebih penting daripada pengajaran kebudayaan.

Latar Belakang Kajian

Halimah (2008b) menyatakan bahawa selain bahasa berfungsi sebagai alat komunikasi bahasa juga memainkan peranan sebagai sarana perkembangan kebudayaan. Moran (2001, dlm Waite, 2006, hlm.59) pula menyatakan bahawa "culture is considered by many to be 'fused' with language. The two concept cannot be separated". Beliau juga

menambah bahawa bahasa adalah hasil daripada kebudayaan. Apa jua yang diamalkan dalam kebudayaan tercermin dalam bahasa dan beliau menyimpulkan bahasa sebagai jendela kepada kebudayaan.

Kuang (2002, dlm. Lin, 2008, hlm. 4) menyatakan bahawa mempelajari bahasa asing bukan semata-mata belajar menyebut perkataan, tatabahasa, dan kosa kata tetapi juga mempelajari kebudayaan bahasa tersebut. Menurut Lin (2008) pula jika seseorang pengajar hanya menumpukan pengajaran aspek

kegiatan lintas budaya kerana peserta mempunyai latar belakang kebudayaan yang beragam.

Usaha guru untuk memuatkan elemen kebudayaan dalam silabus pengajaran bahasa asing dianggap perlu oleh Riasa (2000) dengan mengatakan bahawa tujuan memuatkan elemen tersebut dalam pengajaran adalah untuk meningkatkan kesedaran dan motivasi pelajar terhadap pembelajaran bahasa asing.

Bundhowi (1999) dalam artikelnya tentang komponen budaya dalam

Negara	Kekerapan	Peratusan	Negara	Kekerapan	Peratusan
Arab Saudi	4	3.5	Palastine	2	1.8
China	15	13.5	Sudan	4	3.5
Ghana	1	0.9	Somalia	7	6.1
Kazakstan	2	1.8	Turki	4	3.5
Iran	33	28.9	Uganda	1	0.9
Iraq	4	3.5	Yaman	18	15.8
Libya	3	2.6	Greece	1	0.9
Nigeria	15	13.2			

linguistik maka sukar bagi pelajar berinteraksi dengan penutur asli dan boleh terjadi kesalahfahaman (misunderstanding) dalam komunikasi yang diakibatkan oleh tidak adanya pengetahuan tentang kebudayaan masyarakat penutur bahasa tersebut.

Simanjuntak (2002) memetik pendapat O'Sullivan (1994) yang mengatakan bahawa pada dasarnya budaya itu menyangkut keseluruhan cara hidup sekelompok manusia antaranya ialah nilai-nilai, cara berfikir, adat-istiadat, amalan, dan agama atau kepercayaan. Beliau menambah bahawa pengalaman pelajar dalam mengenali kebudayaan dapat menjadikannya lebih bertolak ansur semasa berhadapan dengan orang yang mempunyai latar belakang budaya lain. Selanjutnya beliau berpendapat bahawa kelas bahasa asing itu sendiri merupakan wadah yang efektif untuk

pengajaran Bahasa Indonesia untuk orang asing (BIPA) menyatakan bahawa salah satu bahagian yang dianggap selalau terlupakan dalam pengajaran BIPA adalah komponen budaya Indonesia. Perkara ini telah menyebabkan pelajar menghadapi masalah apabila berada dalam masyarakat bahasa itu.

Memandangkan pengajaran BMPA di UTM semakin penting ekoran pertambahan

Jadual 1: Jangka Masa di UTM

jumlah pelajar maka dibuat sebuah kajian untuk melihat persepsi pelajar terhadap elemen budaya dalam mata pelajaran BMPA.

Ini kerana elemen budaya yang terdapat dalam silabus BMPA dimuatkan secara tidak langsung dalam bahan pengajaran seperti dalam teks bacaan.

Kajian dibuat dengan berpandukan objektif yang berikut:

- (i) Untuk mengenal pasti persepsi pelajar terhadap pengajaran bahasa Melayu dalam perspektif kompetensi linguistik.
- (ii) Untuk mengenal pasti persepsi pelajar terhadap elemen kebudayaan dalam pengajaran BMPA.
- (iii) Untuk mengenal pasti persepsi pelajar terhadap bentuk elemen kebudayaan dalam pengajaran BMPA.

Metodologi

Kajian ini menggunakan kaedah kuantitatif dengan data diperolehi daripada soal selidik yang telah dijawab oleh 114 responden yang dipilih secara rawak. Sebanyak 160 buah soal selidik telah diedarkan namun yang diterima semula hanya 114. Responden merupakan pelajar antarabangsa dari bukan rumpun Melayu yang belajar di UTM dalam pelbagai peringkat pendidikan dari peringkat Sarjana Muda hingga Doktor Falsafah.

Soal selidik merangkumi tiga perkara, iaitu Bahagian A (Latar Belakang); Bahagian B (Persepsi terhadap pembelajaran BMPA); dan Bahagian B (Cadangan bagi pengajaran BMPA). Butiran (B) dalam soal selidik dibuat dengan menyesuaikannya daripada soal selidik yang dibuat oleh Waite (2006). Beliau memuatkan 22 butiran namun hanya sepuluh butiran diambil dan disesuaikan.

Jadual 3: Min bagi Pernyataan Kompetensi Linguistik

Data yang diperolehi daripada soal selidik dianalisis menggunakan *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS). Analisis hasil dapatan menggunakan statistik deskriptif yakni dengan melihat taburan kekerapan dan peratusan. Data daripada butiran (B)

dibahagikan kepada dua kelompok sesuai dengan objektif kajian manakala cadangan responden dalam bahagian (C) dikelompokkan berdasarkan medan maksud yang sama.

Analisis Data dan Diskusi Latar Belakang

Daripada 114 orang responden 99 orang (86.8%) terdiri daripada pelajar

Jadual 2: Daerah Asal di Indonesia

lelaki dan 15 orang (13.2%) adalah pelajar perempuan. Terdapat 44 orang responden (36.6%) mengambil Ijazah Sarjana Muda; 53 orang (46.5%) mengambil Ijazah Sarjana, dan 17 orang (14.9%) mengambil Doktor Falsafah.

Dari aspek jangka masa sudah

Jadual 4:

Pernyataan, *"Learning Malay language is a matter of memorizing new vocabulary"*

berada di UTM, majoriti responden (53.5%) berada dalam tempoh antara satu dengan dua semester. 34 orang responden (29.8%)

Jangka Masa di UTM	Kekerapan	Peratusan
Satu hingga dua semester	61	53.5
Tiga hingga empat semester	34	29.8
Lima hingga enam semester	15	13.2
Tujuh hingga lapan semester	3	2.6
lebih daripada sembilan semester	1	0.9
Jumlah	114	100.0

berada dalam tempoh antara tiga dengan empat semester. Responden yang sudah berada di UTM antara lima hingga enam semester adalah seramai

Pernyataan	Min	
1. Learning Malay language is a matter of memorizing new vocabulary.	3.37	
2. One should know all		
Pernyataan Responden	Kekerapan	Peratusan
Sangat Tidak Setuju	3	2.6
Tidak Setuju	12	10.5
Tidak Pasti	30	26.3
Setuju	35	30.7
Sangat Setuju	34	29.8
Jumlah	114	100.0
in becoming proficient in my Malay language.		

15 orang (13.2%) dan tiga orang responden pula dalam tempoh antara tujuh dengan lapan semester. Hanya seorang responden yang sudah berada di UTM lebih daripada sembilan semester.

Responden berasal dari pelbagai pelbagai negara dan majoritinya adalah dari negara timur tengah. seperti pada Jadual 4.

Persepsi terhadap Kompetensi Linguistik

Untuk melihat persepsi responden tentang kompetensi linguistik dalam aspek pembelajaran lima buah pernyataan diutarakan dan responden telah membuat penilaian terhadap pernyataan tersebut berdasarkan skala "Sangat Setuju", "Tidak Setuju", "Tidak Pasti", "Setuju", dan "Sangat Tidak Setuju". Dalam menentukan persepsi responden terhadap kompetensi linguistik analisis min telah dibuat. Hasil kajian menunjukkan bahawa responden mempunyai persepsi yang dalam tentang keperluan untuk berlatih dan bertutur dengan baik. Manakala peluang bercakap dengan penutur asli membantu mereka dalam pertuturan dan fasih

dalam Bahasa Melayu. Min bagi pernyataan yang menyangkut kompetensi linguistik ditunjukkan dalam Jadual 3.

Terdapat 10 orang (8.8%) responden yang menyatakan bahawa mereka sangat tidak setuju dengan pernyataan bahawa pembelajaran bahasa Melayu menyangkut soal hafalan terhadap perkataan atau kosa kata. 20 orang responden (17.5%) pula tidak setuju dengan pernyataan tersebut manakala 25 orang (21.9%) tidak pasti. 36 orang responden (31.6%) bersetuju dengan pernyataan tersebut dan 23 orang (20.2%) sangat setuju. Ternyata dalam hal ini pelajar mempunyai persepsi sama dengan guru-guru yang menjadi responden dalam kajian Castro, Sercu dan Méndez (2004) yang melihat kepada kepentingan kompetensi linguistik. Persepsi pelajar terhadap kompetensi dalam pemahaman dan

Pernyataan Responden	Kekerapan	Peratusan
Sangat Tidak Setuju	10	8.8
Tidak Setuju	20	17.5
Tidak Pasti	25	21.9
Setuju	36	31.6
Sangat Setuju	23	20.2
Jumlah	114	100.0

mengingat kosa kata digambarkan dalam jadual yang berikut.

Pernyataan, "One should know all

Jadual 5: Pernyataan, "It is important to say a word correctly when you learn Malay language."

grammar rules in order to learn Malay language." , mempunyai min paling rendah, iaitu 2.75 (rujuk Jadual 3). Dapatan tersebut menunjukkan persepsi terhadap keperluan tatabahasa adalah rendah. Persepsi ini bersesuaian dengan objektif pembelajaran bahasa untuk tujuan bertutur dan bersosialisasi serta didukung dengan maklumat daripada *Ensiklopedia Bebas* (Wikipedia) bahawa

bahasa percakapan tidak mementingkan unsur tatabahasa kerana yang dipentingkan ialah kefahaman antara penutur dengan pendengar.

Persepsi pelajar terhadap keperluan untuk menyebut sesebuah

Pernyataan	Min
1. Culture should always be the element in learning Malay language.	3.60
2. It is necessary to know the culture in order to become proficient in my Malay language.	3.40
3. Learning Malay language motivated me to learn Malay language.	3.24
5. Culture of Malaysian people is most important to learn compared with the Malay language.	3.11
Jumlah	114 100.0

Jadual 6: Pernyataan, "*Opportunities to communicate with the native speaker will help me in becoming proficient in my Malay language*"

perkataan dengan betul adalah tinggi kerana 34 orang responden (29.8%) sangat bersetuju dan 35 orang (30.7%) bersetuju dengan pernyataan tersebut. 30 orang responden (26.3%) mempunyai persepsi yang jelas tentang pernyataan tersebut kerana tidak pasti. Manakala 12 orang responden (10.5%) tidak bersetuju dan 3 orang (2.6%) sangat tidak setuju dan menunjukkan bahawa persepsi mereka rendah.

Persepsi responden terhadap pertuturan adalah tinggi (sila rujuk Jadual 3) kerana seramai 50 orang responden sangat bersetuju (43.9%) dengan pernyataan "*It is important to repeat and practice a lot in order to speak with excellent accent*". 39 orang bersetuju (34.2%). 17 orang responden tidak mempunyai persepsi khusus tentang pernyataan tersebut kerana tidak pasti manakala enam orang

Pernyataan Responden	Kekerapan	Peratusan
Sangat Tidak Setuju	4	3.5
Tidak setuju	28	24.6
Tidak pasti	31	27.2
Setuju	39	34.2
Sangat Setuju	12	10.5
Jumlah	114	100.0

responden tidak setuju (5.3%) dan hanya dua orang sangat tidak setuju (1.8%).

Majoriti responden, iaitu 88 orang (77.2%) berpersepsi bahawa peluang bertutur dengan penutur asli akan membantu mereka untuk mahir bertutur dalam Bahasa Melayu. Hanya 12 orang responden (10.5%) mempunyai persepsi rendah tentang perkara tersebut manakala 14 orang lagi tidak pasti. Jadual 6 menunjukkan perincian hasil dapatan.

Persepsi terhadap Elemen Kebudayaan

Objektif kedua dalam kajian ini adalah untuk melihat persepsi pelajar terhadap elemen kebudayaan dalam pembelajaran Bahasa Melayu. Hasil dapatan tidak menunjukkan terdapatnya persepsi yang tinggi terhadap sesuatu pernyataan kerana min bagi pernyataan yang diutarakan hampir setara. Responden juga tidak menunjukkan persepsi yang jelas tentang elemen kebudayaan kerana peratusan bagi tidak pasti tinggi bagi semua pernyataan yang diutarakan. Jadual 7 di bawah menunjukkan min bagi setiap pernyataan tersebut.

Jadual 7: Min bagi Elemen

Enam puluh lima orang responden (57%) mempunyai persepsi yang tinggi terhadap elemen kebudayaan dalam pembelajaran Bahasa Melayu. Manakala 31 orang (27.2%) tidak mempunyai persepsi yang khusus tentang perkara tersebut dan hanya 18 mempunyai persepsi yang rendah. Jadual 8 memberikan perincian hasil dapatan bagi perkara tersebut.

Walaupun responden menunjukkan persepsi yang tidak jelas terhadap pernyataan, "*It is necessary to know the culture in order to become proficient in my Malay language.*", iaitu 40 orang (35.1%) tidak pasti namun 18 orang responden (15.8%) sangat bersetuju

dengan pernyataan tersebut. 34 orang (29.8%) setuju. Jumlah responden yang mempunyai persepsi rendah terhadap pernyataan ini juga tinggi, iaitu 20 orang (17.5%) tidak setuju manakala dua orang (1.8%) sangat tidak setuju.

Jadual 8: Pernyataan, "*Culture should always be the element in learning Malay language.*"

Pernyataan, "*Learning about culture helped me to understand my Malay language better.*" bertujuan untuk menyemak pendapat responden terhadap elemen kebudayaan yang memberi pengaruh terhadap pembelajaran Bahasa Melayu. Ternyata hasil dapatan menunjukkan pendapat responden yang konsisten kerana 44 orang responden (38.6%) tidak mempunyai persepsi yang jelas dengan menyatakan tidak pasti. 17 orang responden (14.9%) sangat bersetuju dan yang setuju adalah 32 orang (28.1%). Responden yang mempunyai persepsi rendah tidak ramai, iaitu 18 orang tidak bersetuju (15.8%) dan tiga orang sangat tidak setuju (2.6%). Dapatan tersebut sedemikian kerana responden sudah mempunyai persepsi bahawa penutur asing lebih signifikan dalam membantu mereka menguasai Bahasa Melayu.

Hasil dapatan tentang pernyataan bahawa mempelajari kebudayaan memberi motivasi kepada responden untuk belajar Bahasa Melayu menunjukkan bahawa responden mempunyai persepsi yang rendah terhadap perkara tersebut kerana jumlah responden yang berada dalam kelompok tidak bersetuju agak tinggi, iaitu 32 orang (28.1%). 31 (27.2%) orang responden tidak pasti tentang persepsi mereka terhadap perkara tersebut. Manakala 51 (44.7%) orang responden mempunyai persepsi yang jelas dengan berada dalam kelompok bersetuju. Jadual 9 menunjukkan perincian dapatan tersebut.

Jadual 9: Pernyataan, "*Learning about culture motivated me to learn Malay language.*"

Pernyataan Responden	Kekerapan	Peratusan
Sangat Tidak Setuju	6	5.3
Tidak Setuju	12	10.5
Tidak Pasti	31	27.2
Setuju	38	33.3
Sangat Setuju	27	23.7
Jumlah	114	100.0

Bagi menyemak sama ada persepsi responden konsisten atau tidak, pernyataan "*Culture of the Malaysian people is the most important thing to learn compared with the Malay language*" diajukan dalam soal selidik. Hasil kajian mendapati bahawa responden konsisten dengan pendapat mereka kerana jumlah responden yang berpersepsi tinggi (41%) dengan yang berpersepsi rendah (35%) terhadap kebudayaan tidak menunjukkan banyak perbezaan. Begitu juga dengan jumlah responden yang tidak jelas dengan persepsi mereka terhadap perkara tersebut (38%). Perincian hasil dapatan ditunjukkan dalam Jadual

Jadual 10: Pernyataan, "*Culture of the Malaysian people is the most important thing to learn compared with the Malay language*"

Persepsi Terhadap Bentuk Pengajaran BMIPA

Pernyataan Responden	Kekerapan	Peratusan
Sangat Tidak Setuju	9	7.9
Tidak setuju	26	22.8
Tidak pasti	39	33.3
Setuju	26	22.8
Sangat Setuju	15	13.2
Jumlah	114	100.0

Byram (1991, dlm. Turkan, 2006, hlm. 19) menyatakan bahawa setelah beberapa pendekatan digunakan untuk

pengajaran bahasa asing, dipercayai bahawa isi kandungan bahan pengajaran yang baik adalah yang mempunyai asas kebudayaan. Untuk itu responden diminta memberi cadangan atau pandangan tentang bentuk bahan pengajaran yang mempunyai elemen kebudayaan berdasarkan persepsi mereka.

Daripada 114 orang responden, 24 orang tidak memberikan cadangan. Responden yang selebihnya memberikan cadangan yang pelbagai. Jadual 11 menunjukkan cadangan-cadangan yang dikemukakan oleh pelajar mengikut peratusan.

Jadual 11: Cadangan Bentuk Pengajaran

Hasil dapatan daripada cadangan

Cadangan Responden	Kekera pan	Peratu san
1. Tiada Cadangan.	24	21.1
2. Adakan sesi perbualan dengan penutur asli.	20	17.5
3. Aktiviti kelas melibatkan penutur asli.	11	9.6
4. Tidak menekankan tatabahasa sebaliknya menekankan sebutan.	6	5.3
5. Mengadakan permainan tradisional dalam kelas.	2	1.8
6. Lebihkan aktiviti lisan di dalam kelas		
7. Adakan lawatan lapangan ke tempat adanya kebudayaan.	13	11.4
8. Siarkan filem/cerita/lagu Melayu.	14	12.3
9. Adakan permainan kosa kata.	10	8.8
10. Masukkan drama/lakonan dalam kelas.	2	1.8
	114	100.0

pelajar menunjukkan bahawa persepsi mereka terhadap signifikannya penutur asli dalam perolehan bahasa adalah tinggi. Ini kerana dalam analisis tentang persepsi responden terhadap kompetensi linguistik, mereka dengan jelas menyatakan bahawa peluang bertutur dengan penutur asli dapat membantu mereka mempelajari bahasa Melayu dengan lebih baik. Cadangan pelajar juga mencerminkan persepsi mereka, iaitu 20 orang (21.1%) mencadangkan agar diadakan sesi perbualan dengan penutur asli manakala 11 orang (9.6%) mencadangkan agar melibatkan penutur asli dalam aktiviti

kelas.

Persepsi responden tentang kepentingan aspek lisan dalam pengajaran bukan sahaja tercermin dalam hasil kajian tentang kompetensi linguistik malah dapat dilihat dalam cadangan responden, iaitu 13 orang (11.4%) yang mahukan aktiviti lisan dilebihkan dalam proses pengajaran.

Dalam aspek kebudayaan persepsi responden tertumpu kepada kebudayaan dalam aspek kesenian berbanding aspek amalan kehidupan. Dua orang responden (1.8%) mencadangkan agar diadakan permainan tradisional di dalam kelas. 14 orang (12.3%) pula mencadangkan agar disiarkan filem, cerita dan lagu Melayu sebagai bahan pengajaran. Dua orang lagi (1.8%) mencadangkan agar memasukkan drama dan lakonan dalam pengajaran Bahasa Melayu. Hasil dapatan ini sesuai dengan pernyataan Turkan dan Çelik (2006):

“Some of the strategies the authors would like to suggest are utilization of movies, lectures from native speakers of the target culture, audio taped interviews with native speakers, video tape observation of the target language community, and authentic reading and realia”.

Untuk meningkatkan lagi

pengetahuan mereka terhadap Bahasa Melayu, 12 orang responden (10.5%) mencadangkan agar diadakan lawatan lapangan ke tempat-tempat yang mempunyai unsur-unsur kebudayaan.

Rumusan dan Kesimpulan

Rumusan

Dari segi persepsi terhadap kompetensi linguistik dapat dirumuskan bahawa majoriti responden melihat penguasaan lisan atau pertuturan lebih penting daripada aspek tatabahasa. Ekoran daripada itu mereka berpersepsi bahawa keperluan terhadap kosa kata dan peluang bertutur dengan penutur asli akan membantu mereka dalam pembelajaran Bahasa Melayu.

Dalam aspek kebudayaan pula, responden berpersepsi bahawa perlu adanya elemen kebudayaan dalam pengajaran bahasa Melayu walaupun tahap persepsi mereka tidak tinggi dan ramai yang tidak pasti tentang aspek ini.

Daripada cadangan-cadangan yang dikemukakan oleh responden, lima daripada cadangan tersebut berkaitan dengan kompetensi linguistik yang memfokus kepada aspek lisan dan pengetahuan kosa kata. Manakala elemen kebudayaan yang disentuh lebih kepada aspek seni persembahan seperti drama dan nyanyian.

Kesimpulan

Dapat disimpulkan bahawa persepsi pelajar terhadap kompetensi linguistik lebih tinggi daripada persepsi pelajar terhadap aspek kebudayaan. Perkara ini dapat dilihat daripada peratusan responden yang persepsinya tidak jelas dengan memberikan pernyataan tidak pasti bagi aspek kompetensi linguistik adalah tidak setinggi elemen kebudayaan. Julat bagi pernyataan tidak pasti bagi aspek kompetensi linguistik ialah 22.8 manakala julat bagi elemen kebudayaan ialah 36.8.

Dengan yang demikian, objektif untuk mengenal pasti persepsi pelajar terhadap aspek kompetensi linguistik dan elemen kebudayaan tercapai dengan hasil kajian yang menunjukkan bahawa persepsi pelajar terhadap aspek pertuturan dan pengetahuan bahasa lebih utama berbanding dengan aspek kebudayaan. Persepsi tersebut didukung oleh cadangan-cadangan terhadap elemen pengajaran yang lebih mengutamakan unsur lisan atau pertuturan. Bagi aspek elemen kebudayaan pula persepsi mereka lebih tertumpu kepada elemen pengajaran kebudayaan dalam bentuk seni seperti permainan tradisional, lakonan dan nyanyian.

Bibliografi

- Asmat. 1996. *Seni Kehidupan dan Kemasyarakatan*. Melaka: Associated Educational Distributors.
- Bundhowi. (1999). "Komponen Budaya dalam Pengajaran BIPA". *Buletin Pengajaran BIPA*. Julai. Vol. 1:1.
- Castro, Paloma, Lies Sercu & Maria del Carmen Méndez. 2004. "Integrating Language-and-Culture Teaching: An Investigation of Spanish Teachers' Perceptions of the Objectives of Foreign Language Education". *Intercultural Education*. Mac. Vol. 15:1.
- Halimah Ma'alip. 2008a. "Analisis Hambatan Penggunaan Bahasa Melayu dalam Proses Pembelajaran Pelajar Indonesia di Institusi Pengajian Tinggi Awam: Fokus di UTM". Kertas Kerja. *Seminar Antarabangsa SEBUMI II, 24-25 Jun*, Universitas Indonesia.
- _____. 2008b. "Hubungan Penggunaan Bahasa dengan Pemeraksanaan Masyarakat: Satu Kajian terhadap Pelajar Indonesia di UTM". Kertas Kerja. *Seminar*

Antarabangsa Linguistik dan Pembudayaan Bahasa Melayu IV, 11-12 November, Universiti Putra Malaysia.

- Lin, Li-Li. 2008. "Cultural Perspectives Towards language Learning". Online Submission. EbscoHost (ED5202888).
- Mahathir Muhammad, Dato' Seri, Dr. (2001). "Pembentangan Usul Mengenai Rancangan Malaysia Kelapan". <http://www.pmo.gov.my/WebNotesApp/PastPM.nsf/a310590c7cafaa>
- Margison S. 2000. "Rethinking Academic Work In the Global Era. *Journal of Higher Education Policy and Management*. 22(1). 23-35.
- Riasa, Nyoman. (2000). "Being Culturally Appropriate in IFL: A Lesson from Australia". *Buletin Pengajaran BIPA*. April Vol. 1:2.
- Sercu, Lies. 2006. "The Foreign Language and Intercultural Competen Teacher: The Acquisition of New Professional Identitu". *Intercultural Education*. Mac. Vol.17:1.
- Simanjuntak, Tetty. (2002). "Kemasan Muatan Budaya dalam Materi Pelajaran Bahasa Indonesia di IALF Jakarta". *Buletin Pengajaran BIPA*. Mac. Vol. 1:4.
- Turkan, Sultan & Servet Çelik (2006). "Intergratung Culture into EFL Texts and Calassrooms: Suggested Lessons Plans. *Novitas Royal*. Vol. 1:1.
- Waite, Bryan Robert. 2006. "The Role of Communicative Competence and Culture in Current Foreign Language Teaching". Tesis Phd. University of Colorado.
- Wikipedia. *Ensiklopedia Bebas*. http://ms.wikipedia.org/wiki/Bahasa_percakapan
- Wright, Margaret. 1999. "Influence on Learner Attitude Towards Foreign Language and Culture". *Educational Research*, Summer 99. Vol 41:2.